પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી જ્ઞાનવિમલસૂરીશ્વરજી મ. કૃત

દિવાળી દેવવંદન

શ્રી મહાવીરજિન દેવવંદન

સ્થાપનાચાર્ય આગળ નવકાર, પંચિંદિય વડે પુસ્તકની સ્થાપના સ્થાપીને પ્રથમ ઇરિયાવહી૦ તસ્સ ઉત્તરી૦ અન્નત્થ૦ કહી એક લોગસ્સનો કાઉસગ્ગ કરવો, ન આવડે તો ચાર નવકારનો કાઉસગ્ગ કરી, પારી સંપૂર્ણ લોગસ્સ કહી, ખમાસમણ દઈ, ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્! ચૈત્યવંદન કરૂં ? ઇચ્છં, કહી યોગમુદ્રાએ (ડાબો પગ ઉભો કરી) બેસી નીચે પ્રમાણે ચૈત્યવંદન કરવું.

પ્રથમ ચૈત્યવંદન

વીર જિનવર વીર જિનવર
ચરમ ચૌમાસ અપાપા યે આવીયા;
હસ્તિપાલ રાજન સભાએ,
કાર્તિક અમાવસ્યા રયણિયે;
મુહૂર્ત શેષ નિર્વાણ તાંહિ,
સોળ પહોર દેઈ દેશના;
પહોંત્યા મુક્તિ મોઝાર,
નિત્ય દિવાલી નય કહે,
મલીયા નૃપતિ અઢાર................................ ૧

(જંકિંચિ૦ નમુત્થુણં૦ કહી સેવણા આભવમખંડા સુધી અર્ધા જયવીયરાય કહેવા. પછી ખમાસમણ દઈ ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્! ચૈત્યવંદન કરૂં ? ઇચ્છં કહી બીજું ચૈત્યવંદન કહેવું.)

દ્વિતીય ચૈત્યવંદન

દેવ મલિયા દેવ મલિયા,
કરે ઉત્સવ રંગમેરઈયાં હાથે ગ્રહી;
દ્રવ્ય તે જ ઉદ્યોત જિનેન્દ્રને,
ઠામ ઠામ એહ ઓચ્છવ પ્રસિદ્ધો. ૧
લખ કોડી છઠ્ઠ ફલ કરી, કલ્યાણ કરો એહ;
કવિ નયવિમલ કહે ઇસ્યું, ધન ધન દહાડો તેહ... ૨

(જંકિંચિ૦ નમુત્થુણં કહી અરિહંત ચેઈયાણં કરેમિ કાઉસગ્ગં, વંદણ વત્તિયાએ૦ અન્નત્થ૦- કહી એક નવકારનો કાઉસગ્ગ કરી, પારી નમોઽર્હત્૦ કહી પ્રથમ થોય કહેવી. પછી લોગસ્સ૦ સવ્વલોએ અરિહંત૦ અન્નત્થ૦ કહી એક નવકારનો કાઉસગ્ગ કરી પારી બીજી થોય કહેવી. પછી પુક્ખરવરદીવડ્ઢે૦ સુઅ૦ ભગ૦ વંદણવત્તિયાએ-અન્નત્થ કહી નવકારનો કાઉ., પારી ત્રીજી થોય કહેવી. પછી સિદ્ધામં બુદ્ધાણં૦ વેયાવચ્ચગરાણં૦ અન્નત્થ૦ કહી ચોથી થોય કહેવી.)

પ્રથમ વીર સ્તુતિ

મનોહર મૂર્તિ મહાવીર તણી,
જિણે સોલ પહોર દેશના પભણી;
નવમલ્લી નવલચ્છી નૃપતિ સુણી,
કહે શિવપદ પામ્યા ત્રિભુવન ધણી. ૧

શિવ પહોત્યા ઋષભ ચઉ દશ ભક્તે,

jainuniversity.org

બાવીશ લહ્યા શિવ માસ સ્થિતે,
છઠ્ઠે શિવ પામ્યા વીર વલી,
કાર્તિક વદી અમાવસ્યા નિર્મલી. ૨

આગામિ ભાવિ ભાવ કહ્યા,
દિવાલી કલ્પે જેહ લહ્યા;
પુણ્ય પાપ ફલ અજ્ઝયણે કહ્યાં,
સવિ તહત્તિ કહીને સદ્દહ્યાં......................... ૩

સવિ દેવ મલી ઉદ્યોત કરે,
પ્રભાતે મલી ઉદ્યોત કરે,
પ્રભાતે ગૌતમ જ્ઞાન વરે;
જ્ઞાનવિમલ ગુણ સદા વિસ્તરે,
જિન શાસનમાં જયકાર કરે.......... ૪

(પછી બેસી નમુત્થુણં પછી ઉભા થઈ અરિહંત ચેઈઆણં૦ અન્નત્થ કહી એક નવકારનો કાઉસગ્ગ કરી, પારી, નમોડર્હત્ કહી પ્રથમ થોય કહેવી. ત્યાર પછી લોગસ્સ૦ સવ્વલોએ. અન્નત્થ. કહી એક નવકારનો કાઉસગ્ગ કરી બીજી થોય પછી પુક્ખરવરદી. સુઅસ્સ ભગવઓ૦ વંદણ. અન્નત્થ૦ કહી એક નવકારનો કાઉસગ્ગ કરી પારી ત્રીજી થોય કહેવી. પછી સિદ્ધાણં૦ વૈયાવચ્ચ૦ અન્નત્થ૦ કહી ચોથી થોય કહેવી.)

દ્વિતીય વીર સ્તુતિ

જય જય ભવિ હિતકર, વીર જિનેશ્વર દેવ;
સુર નર ના નાયક, જેહની સારે સેવ;
કરૂણા રસ કંદો, વંદો આણંદ આણી;
ત્રિશલા સુત સુંદર, ગુણમણિ કેરો ખાણી. ૧

જસ પંચ કલ્યાણક, દિવસ વિશેષ સુહાવે;
પણ થાવર નારક તેહને પણ સુખ થાવે;
તે ચ્યવન જન્મ વ્રત, નાણ અને નિર્વાણ;
સવિ જિનવર કેરાં, એ પાંચે અહિઠાણ. ૨

જિહાં પંચ સમિતિ યુત, પંચ મહાવ્રત સાર,
જેહમાં પ્રકાશ્યા, વલી પાંચે વ્યવહાર;
પરમેષ્ઠી અરિહંત, નાથ સર્વજ્ઞને પાર,
એ પંચ પદે લહ્યો, આગમ અર્થ ઉદાર. ૩

માતંગ સિદ્ધાઈ, દેવી જિનપદ સેવી,
દુઃખ દુરિત ઉપદ્રવ, જે ટાલે નિતમેવી;
શાસન સુખદાઈ, આઈ સુણો અરદાશ;
શ્રી જ્ઞાનવિમલ ગુણ, પૂરો વાંછિત આશ........... ૪

(બેસી, નમુત્થુણં૦ જાવંતિ ચેઈઆઇં૦ ખમાસમણ, દઈ જાવંત કેવિસાહૂ૦ નમોડર્હત્૦ કહી સ્તવન કહેવું.)

શ્રી મહાવીર જિન સ્તવન

(રાગ : આજ સખી શંખેશ્વરો)

શ્રી મહાવીર મનોહરૂ, પ્રણમું શિરનામી;
કંત જશોદા નારીનો, જિન શિવગતિ ગામી. ૧

ભગિની જાસ સુદંસણા, નંદિવર્ધન ભાઈ;

jainuniversity.org
सर्व ज्ञानाय भवतु

હરિલંછન હેજાલુઓ, સહુ કોઈને સુખદાઈ. ૨
સિદ્ધાર્થ ભૂપતિ તણો, સુત સુંદર સોહે;
નંદન ત્રિશલાદેવીનો, ત્રિભુવન મન મોહે. ૩
એક શત દશ અધ્યયન જે, પ્રભુ આપ પ્રકાશે;
પુણ્ય-પાપ ફલ કેરડાં, સુણે ભવિક ઉલ્લાસે. ૪
ઉત્તરાધ્યયન છત્રીશ જે, કહે અર્થ ઉદાર;
સોલ પહોર દીયે દેશના, કરે ભવિક ઉપગાર. ૫
સર્વાર્થસિદ્ધ મુહૂર્તમાં, પાછલી જે રયણી;
યોગનિરોધ કરે તિહાં, શિવની નીસરણી. ૬
ઉત્તરાફાલ્ગુની ચંદ્રમા, જોગે શુભ આવે;
અજરામર પદ પામીયા, જય જય રવ થાવે. ૭
ચોસઠ સુરવર આવીયા, જિન અંગ પખાલી;
કલ્યાણકવિધિ સાચવી, પ્રગટી દીવાળી. ૮
લાખ કોડી ફલ પામીયે, જિન ધ્યાને રહીયે;
ધીરવિમલ કવિરાજનો, જ્ઞાનવિમલ કહિએ. ૯

(અર્ધા જયવીયરાય કહેવા. પછી ખમાસમણ દઈ ઇચ્છાકારેણ સંદિસિહ ભગવન્! ચૈત્યવંદન કરૂં! ઇચ્છં, કહી ત્રીજું ચૈત્યવંદન કહેવું.)

તૃતીય ચૈત્યવંદન

શ્રી સિદ્ધારથ નૃપ કુલતિલો, ત્રિશલા જસ માત,
હરિલંછન તનુ સાત હાથ, મહિમા વિખ્યાત....... ૧
ત્રીશ વરસ ગૃહવાસ છંડી, લીએ સંયમ ભાર,
બાર વરસ છદ્મસ્થ માન, લહી કેવલ સાર. ૨
ત્રીશ વરસ એમ સવિ મલીએ, બહોંતેર આયુ પ્રમાણ,
દિવાલી દિન શિવ ગયા, કહે નય તેહ ગુણખાણ. ૩

(જંકિંચિ૦ નમુત્થુણં૦ કહી જયવીયરાય સંપૂર્ણ કહેવા.)

પ્રથમ ગણધર શ્રી ગૌતમસ્વામી દેવવંદન

આ બીજા દેવવંદનમાં પણ પ્રથમ ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્! ચૈત્યવંદન કરૂં? ઇચ્છં કહી પ્રથમ ચૈત્યવંદન કહેવું. વિગેરે પહેલાંના દેવવંદન પેઠે સર્વ વિધિ કરવી.

પ્રથમ ચૈત્યવંદન

નમો ગણધર, નમો ગણધર, નમો લબ્ધિ ભંડાર,
ઇન્દ્રભૂતિ મહિમા નિલો, વડ વજીર મહાવીર કેરો;
ગૌતમ ગોત્રે ઉપન્યો, ગણિ અગ્યાર માંહે વડેરો,
કેવલજ્ઞાન લહ્યું જિણે, દિવાલી પરભાત,
જ્ઞાનવિમલ કહે જેહના, નામ થકી સુખશાત. ૧

દ્વિતીય ચૈત્યવંદન

ઇન્દ્રભૂતિ પહિલો ભણું, ગૌતમ જસ નામ;
ગોબર ગામે ઉપન્યા, વિદ્યાના ધામ................ ૧
પંચસયા પરિવારશું, લેઈ સંયમ ભાર;
વરસ પચાશ ગૃહે વસ્યા, વ્રતે વર્ષ જ ત્રીશ. ૨
બાર વરસ કેવલવર્યા એ, બાણું વરસ સવિ આય;

jainuniversity.org
सर्व ज्ञानाय भवतु

નય કહે ગૌતમ નામથી, નિત્ય નિત્ય નવનિધિ થાય. ૩

પ્રથમ થોય

ઇન્દ્રભૂતિ અનુપમ ગુણ ભર્યા, જે ગૌતમ ગોત્રે અલંકર્યા,
પંચશત છાત્રશું પરિવર્યા, વીર ચરણ લહી ભવજલ તર્યા. ૧

ચઉઅઠ દશ દોય જિનને સ્તવે, દક્ષિણ પશ્ચિમ ઉત્તર પૂર્વે,
સંભવઆદિ અષ્ટાપદગિરિયે વલી, જે ગૌતમ વંદે લળી લળી.૨

ત્રિપદી પામીને જેણે કરી, દ્વાદશાંગી સકલ ગુણે ભરી;
દીયે દીક્ષા તે લહે કેવલસિરિ, તે ગૌતમને રહું અનુસરી.૩

જક્ષ માતંગને સિદ્ધાયિકા, સૂરિ શાસનની પ્રભાવિકા;
શ્રી જ્ઞાનવિમલ દીપાલિકા, કરો નિત્ય નિત્ય મંગલમાલિકા. ૪

દ્વિતીય થોય

jainuniversity.org

શ્રી ઇન્દ્રભૂતિ ગણ વૃદ્ધિભૂતિમ્, શ્રી વીર તીર્થાધિપ મુખ્ય શિષ્યમ્;
સુવર્ણ કાન્તિ કૃતકર્મ શાન્તિમ્, નમામ્યહં ગૌતમ ગોત્ર રત્નમ્.૧

તીર્થંકરા ધર્મધુરા ધુરીણા યે ભૂત ભાવિ પ્રતિ વર્તમાનાઃ;
સત્ પંચકલ્યાણક વાસરસ્થા, દિશંતુ તે મંગલ માલિકાં ચ. ૨

જિનેન્દ્રવાક્યં પ્રથિત પ્રભાવં, કર્માષ્ટકાનેક પ્રભેદ સિંહમ્;
આરાધિતં શુદ્ધ મુનીંદ્ર વર્ગૈઃ જગત્યમેવં જયતાત્ નિતાંતમ્. ૩

સમ્યગ્દૃશાં વિઘ્નહરા ભવંતુ, માતંગ યક્ષાઃ સુરનાયકાશ્ચ;
દીપાલિકા પર્વણિ સુપ્રસન્નાઃ શ્રી જ્ઞાનવિમલસૂરિવર દાયકાશ્ચ. ૪

પ્રથમ સ્તવન

(રાગ : તુંગીયા ગિરિ શિખર સોહે...)

વીર મધુરી વાણી ભાખે, જલધિ જલ ગંભીર રે;
ઇન્દ્રભૂતિ ચિત્ત ભ્રાંતિ રજકણ, હરણ પ્રવર સમીર રે. ૧

પંચભૂત થકી જ પ્રગટે, ચેતના વિજ્ઞાન રે;
તેહમાં લયલીન થાયે, ન પરભવ સંજ્ઞાન રે........૨

વેદ પદનો અર્થ એહવો, કરે મિથ્યા રૂપ રે;
વિજ્ઞાનધન પદ વેદ કેરા, તેહનું એહ સ્વરૂપ રે...૩

ચેતના વિજ્ઞાનધન છે, જ્ઞાન દર્શન ઉપયોગ રે,
પંચભૂતિક જ્ઞાનમય તે, હોય વસ્તુ સંયોગ રે.......૪

સર્વ જ્ઞાનાય ભવતુ

જિહાં જેહવી વસ્તુ દેખિએ, હોય તેહવું જ્ઞાન રે;
પૂરવજ્ઞાન વિપર્યયથી, હોય ઉત્તમ જ્ઞાન રે.........૫

એહ અર્થ સમર્થ જાણી, મ ભણ પદ વિપરીત રે,
ઇણિ પરે ભ્રાંતિ નિરાકરીને, થયા શિષ્ય વિનીત રે.૬

દિપાલિકા પ્રભાતે કેવલ, લહ્યું તે ગૌતમ સ્વામ રે,
અનુક્રમે શિવ સુખ લહ્યા, તેહને નય કરે પ્રણામ રે.૭

દ્વિતીય સ્તવન

(રાગ : અલબેલાની દેશી)

દુઃખહરણી દીપાલિકા રે લોલ,
પર્વ થયું જગમાંહિ, ભવિ પ્રાણી રે,

વીર નિર્વાણ થાપના રે લાલ,
આજ લગે ઉચ્છાહિ, ભવિ પ્રાણી રે,
સમકિત દૃષ્ટિ સાંભલો રે લાલ.......એ આંકણી. ૧

સ્યાદ્વાદ ઘર ઘોલીએ રે લાલ,
દર્શન કરી શુદ્ધિ ભવિ૦
ચારિત્ર ચંદ્રોદય બાંધિયે રે લાલ,
ટાલો (રજ) દુઃકર્મ બુદ્ધિ. . ભ૦ સ૦ ૨

સેવા કરો જિનરાયની રે લાલ,
દિલ દીઠાં મિઠાશ ભવિ૦
વિવિધ પદારથ ભાવના રે લાલ,
તે પકવાનની રાશિ. ભ૦ સ૦ ૩

ગુણિજન પદની નામના રે લાલ,
તેહિ જ જુહાર ભટ્ટાર ભવિ૦
વિવેક રતન મેરઈયાં રે લાલ,
ઉચિત તે દીપ સંભાર. ભ૦ સ૦ ૪

સુમતિ સુવનિતા હેજશું રે લાલ,
મન ઘરમાં કરો વાસ ભવિ૦
વિરતિ સાહેલી સાથશું રે લાલ,
અવિરતિ અલચ્છી નિકાસ. ભ૦ સ૦ ૫

મૈત્રાદિકની ચિંતના રે લાલ,
તેહ ભલા શણગાર ભવિ૦
દર્શન ગુણ વાઘા બન્યા રે લાલ,
પરિમલ પર ઉપકાર........ ભ૦ સ૦ ૬

પૂર્વ સિદ્ધ કન્યા પેખેરે લાલ,
જાનઈયા અણગાર ભવિ૦
સિદ્ધશિલા વર વેદિકા રે લાલ,
કન્યા નિવૃત્તિ સાર ભવિ૦
અનંત ચતુષ્ટય દાયજો રે લાલ.......... ભ૦ સ૦ ૭

શુદ્ધીયોગ નિરોધ ભવિ૦
પાણિગ્રહણ પ્રભુજી કરે રે લાલ,
સહુને હરખ વિબોધ........ ભ૦ સ૦ ૮

ઇણિ પરે પર્વ દિપાલિકા રે લાલ,
રતાં કોડિ કલ્યાણ ભવિ૦
જ્ઞાનવિમલ પ્રભુ ભક્તિશું રે લાલ,
પ્રગટે સકલ ગુણખાણ.................... ભ૦ સ૦ ૯

તૃતીય ચૈત્યવંદન

જીવ કેરો જીવ કેરો, અછે મનમાંહિ,
સંશય વેદ પદે કરી, કહી અર્થ અભિમાન વાર્યો,
શ્રી મહાવીર સેવા કરી, ગ્રહી સંયમ આપ તાર્યો.
ત્રિપદી પામી ગુંથીયા, પૂર્વ ચૌદ ઉદાર
નય કહે તેહના નામથી, હોવે જયજયકાર.

jainuniversity.org
सर्व ज्ञानाय भवतु

શ્રી દિવાળી દેવવંદનવિધિ સમાપ્ત

દીવાળીનું ગણણું

(૧) ભગવાન મહાવીરસ્વામીએ આસો વદ ૧૩ મધ્યરાત્રિથી આસો વદ ૦)) મધ્યરાત્રિ સુધી સોળ પહોર (૪૮ કલાક) અખંડ દેશના આપી હતી.

(૨) આસો વદ ૦))ની રાત્રે પાંચ વાગે સર્વાર્થસિદ્ધમુહૂર્તમાં પર્યંકાસને બેઠેલા ભગવાન મહાવીર નિર્વાણ પામ્યા. (દી૦ ક૦)

(૩) સર્વાર્થસિદ્ધમુહૂર્ત-રાત્રિની છેલ્લી ચાર ઘડી (૯૬ મીનીટ) બાકી રહે ત્યારે શરૂ થાય.

(૪) આસો વદ ૦))ની રાત્રે ‘‘ૐ હ્રીં શ્રી મહાવીરસ્વામી સર્વજ્ઞાય નમઃ’’ ની નવકારવાળી ૨૦ ગણવી.

(૫) આસો વદ ૦)) ની રાત્રે પાંચ વાગે ભગવાન મહાવીરના દેવવંદન કરીને ‘‘ૐ હ્રીં શ્રી મહાવીરસ્વામી પારંગતાય નમઃ’’ ની નવકારવાળી ૨૦ ગણવી.

(૬) આસો વદ ૦)) ની છેલ્લી રાત્રે અર્થાત્ કાર્તક સુદ ૧ની પ્રભાતે ગૌતમસ્વામીના દેવવંદન કરીને ‘ૐ હ્રીં શ્રી ગૌતમસ્વામી સર્વજ્ઞાય નમઃ’ ની નવકારવાળી ૨૦ ગણવી.

(૭) લૌકીક દીવાળી હોય ત્યારે લોકોત્તર દીવાળી પર્વનું ગણણું ગણવું. (સેન.)

jainuniversity.org
सर्व ज्ञानाय भवतु